

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

(м. Івано-Франківськ)

Вступ. Швидкі темпи інтеграції України до визнаних авторитетних міжнародних структур висуває жорсткі вимоги до вищої медичної школи по підготовці кадрів високої компетенції у сфері надання медичної допомоги населенню. Покращення якості підготовки висококваліфікованих спеціалістів в аспекті майбутньої практичної діяльності вимагає від професорсько-викладацького складу оволодіння новою системою психолого-педагогічних та методичних вмій [4].

Основна частина. Виходячи з беззаперечності того факту, що ефективність професійної підготовки сучасного лікаря залежить від якості його загальної підготовки, актуальним стає формування у нього розуміння системності і цілісності загальнобіологічних законів, явищ, процесів, принципів тощо. Для формування сучасного лікаря потрібно не тільки значно підвищити престиж професії, але, в першу чергу, забезпечити якісну зміну підготовки медичних кадрів, орієнтуючи її на сучасні досягнення науки і техніки, поглиблене вивчення базових дисциплін, розвиток творчих і організаційних навичок майбутніх лікарів. Така підготовка можлива лише у тому випадку, коли процес навчання базуватиметься на використанні сучасних форм і методів, здатних створювати всі умови для забезпечення продуктивної підготовки майбутніх медичних фахівців.

Доцільно зупинитися на розкритті питань щодо сучасної ролі активного навчання в професійній підготовці лікарів з врахуванням основних дидактичних принципів, що, безсумнівно, дозволяє формувати медика як творчу, активну, інтелектуально розвинену особистість. Варто зазначити, що аналіз процесу навчання і досвід практичної роботи дозволили нам виявити протиріччя між рівнем розвитку науково-технічного прогресу і традиційною системою вищої медичної освіти; вимогами суспільства до рівня професійної підготовки лікарів і можливостями вищих навчальних закладів щодо її здійснення; необхідністю обов'язкової практичної підготовки майбутніх лікарів і недостатньою їх забезпеченістю ефективними методичними і технічними засобами реалізації поставленої задачі.

Проведений огляд методичної літератури показав, що на даний час недостатньо проведено спеціальних досліджень, які б дозволили розробити систему реалізації дидактичних принципів і методів активного навчання в професійній підготовці спеціалістів медичного профілю. Крім того, необхідність вирішення протиріччя з одного боку між високим рівнем вимог до організації навчально-пізнавальної діяльності лікарів, і, з іншого боку, недостатньою розробленістю теоретичних основ і практичної організації їх навчальної діяльності й обумовило вибір теми даної публікації.

Мета дослідження полягає в тому, щоб з урахуванням вимог, запропонованих Державним освітнім стандартом вищої професійної освіти, і задач реформування вищої освіти, теоретично обґрунтувати систему дидактичних принципів і продуктивних методів активного навчання в професійній підготовці фахівців медичних спеціальностей. Об'єктом є процес професійної підготовки фахівців медичних спеціальностей, предметом – педагогічні умови реалізації дидактичних принципів і методів активного навчання лікарів.

Слід зазначити, що на різних етапах історичного розвитку педагогіки як науки дидактичні принципи викликали суперечки у колах дидактів. У цих суперечках ставилося питання про їх співвідношення з цілями освіти у різні історичні епохи. Сучасна психодидактика у своїй практиці користується наступними основними принципами: діалектичного методу пізнання; активного підходу у навчанні; розвиваючого навчання; творчого розвитку; предметної діяльності; єдності індивідуальних і групових форм навчальної діяльності; морального розвитку [3].

У дидактиці сьогодення затвердився погляд на метод навчання як на джерело передачі знань і способів діяльності. Здійснення наявного внутрішнього діалектичного зв'язку між знаннями і діяльністю обумовлює адекватність педагогічних результатів поставлені меті. Більшість авторів схильні вважати метод навчання способом організації навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається [2]. Проблема активних методів навчання розвивалася історично, у зв'язку із соціальними умовами, запитами практики і рівнем розвитку педагогічної науки.

Використання в навчальному процесі системи активних методів навчання повинно забезпечити рішення таких проблем, як навчання слухачів самостійному поглибленню власних знань і застосування останніх у конкретних умовах, орієнтація слухачів на творчий підбір, аналіз і систематизацію матеріалу, що проробляється, ефективну підготовку до майбутньої професійної діяльності [3, 5].

Ціллю продуктивної освіти є розвиток не тільки самих слухачів, але і змісту їх освіти, що пов'язується в ході активної діяльності цих слухачів. Головна особливість подібного навчання – створення слухачами особистісної освітньої продукції (інтелектуальних відкриттів). Виходячи з цього, об'єктивно виникає необхідність розгляду питання реалізації продуктивних методів навчання для медиків вищих навчальних закладів для підвищення рівня їх творчого потенціалу [1].

Досягнення найвищої творчої діяльності слухачів при вивченні предметів, що викладаються на кафедрах фундаментальних дисциплін, можливе лише на основі розробки такої навчальної моделі процесу наукового пізнання, що містить послідовний каскад проблем, які ускладнюються. Нами були виявлені умови створення проблемних ситуацій при вивченні анатомії людини та виділено п'ять типів навчальних проблем, що поділяються на два класи: дослідницькі і навчальні. У цьому контексті слід зазначити, що індивідуальна творчість слухача не є самодостатньою. Щоб бути включеним у культурно-історичний процес, слухач вчиться розуміти і почувати своє місце в ньому, формулювати свій власний погляд на досягнення людської діяльності на основі вивчення культурно-історичних аналогів – наукових знань і культурних цінностей у їх співставленні з власними судженнями і результатами пізнавальної діяльності.

Методи активного навчання – одна з можливостей значно підвищити ефективність освітнього стандарту у вищому навчальному закладі. Актуальність практичного освоєння методів активного навчання базується на необхідності переходу в самі короткі терміни на новий якісний рівень викладання, що відповідає європейським стандартам, вимогам Болонської конвенції. Процеси практичного освоєння методів активного навчання можуть і повинні виступити як додатковий каталізатор на шляху просування національної системи освіти в євроінтеграційному напрямку. Активні методи навчання містять у собі будь-які способи, прийоми, інструменти розробки, проведення, удосконалення процесу навчання і відповідають наступним вимогам: а) пріоритет характеристик, запитів, особливостей студентів у розробці й організації процесу навчання; б) спіробітництво студентів і викладача у плануванні й реалізації всіх етапів процесу навчання; в) активна, творча, ініціативна участь студентів у процесі одержання необхідного їм результату навчання. Основними особливостями методів активного навчання є: а) забезпечення «вимушеної» активізації діяльності студентів, навіть поза залежністю від їх суб'єктивного бажання брати

участь у процесі навчання; б) забезпечення підвищеного ступеня мотивації й емоційності; в) забезпечення прямих і зворотних зв'язків по співпраці студентів з викладачем або при рольовому колективному навчанні – одні з одними [3]. Поліфункціональність педагогічної діяльності включає в себе пізнавальну, проєктувальну, конструюючу, комунікативну та діагностичну функції, які забезпечують адаптацію студентів до навчального предмета через методи самостійного здобування знань, в умовах, коли викладач не повідомляє студентам готову відповідь, вчить їх навчатися самостійно, керує їх самостійним творчим пошуком.

Виходячи з цього, навчальна діяльність у вищих навчальних закладах повинна розглядатися не стільки як репродуктивна, відтворююча, скільки як продуктивна, творча, у ході якої слухач сам створює й засвоює нові професійні знання і способи їх одержання. Сучасний викладач вищої школи має бути тонким психологом, глибоко емпатійною та атракційною особистістю, професійне самовиховання якої спрямоване на активний саморозвиток, рефлексивний професіоналізм, засвоєння педагогічних цінностей та норм педагогічної взаємодії [1]. Предметом цієї діяльності повинні служити не об'єкти й знання про них, а досвід суб'єкта, перетворений у навчання по лінії доповнення його новими знаннями й уміннями, а знання про цьому виступають засобами зміни досвіду суб'єкта. Досвід студента у цьому випадку виступає як знання про об'єкти дійсності, структурні особливості та функціональні основи тіла людини при вирішенні різних предметних і професійних завдань.

На основі вищевказаного, визначимо основні вимоги до вибору оптимального поєднання таких методів навчання: необхідність врахування головних завдань навчання, які реалізуються на даному етапі заняття й виявлення тих методів, які найбільш ефективно ці завдання вирішують; необхідність врахування специфіки змісту даного матеріалу; врахування індивідуальних здібностей студентів і ступеня їх підготовленості. Вибору методів передують конкретизація змісту навчального матеріалу, поділ його на логічно завершені фрагменти, визначення пріоритетних форм навчальної роботи, які будуть використані при вивченні кожного з фрагментів навчального матеріалу. Визначальне значення при виборі поєднань методів мають цілі і завдання навчання. Оптимальне проведення навчального процесу передбачає комплексне застосування методів і засобів навчання шляхом раціональної їх кооперації.

Висновки. Отже, застосування системи активних методів навчання, розробленої й такої, що постійно вдосконалюється, у залежності від особливостей конкретних навчальних ситуацій, цільових аудиторій є одним із ключових елементів у реалізації ідеї безперервного навчання, управління нагромадженням і розвитком навичок і знань індивідів для активної самореалізації на шляху здобуття фахово-кваліфікаційних характеристик.

Література

1. Вимоги до особистості викладача вищої школи в умовах кредитно-модульної системи / М. П. Стівбан, М. М. Островський, І. Я. Макойда [та ін.] // Досвід впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах Прикарпаття: наук.-метод. конф., 28 квітня 2014 р. : мат. конф. – Івано-Франківськ, 2014. – С. 83-85.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Крутский А. Н. Психодидактика, её цели и структура / А. Н. Крутский // Образование в Сибири. – 2004. – № 2. – С. 19-21.
4. Шляхи покращення проведення підсумкових модульних контролів з дисципліни «Радіологія» на третьому курсі медичного факультету / В. М. Рижик, З. Я. Витвицький, О. М. Федик, Х. З. Лаврук // Досвід впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах Прикарпаття: наук.-метод. конф., 28 квітня 2014 р. : мат. конф. – Івано-Франківськ, 2014. – С. 70-71.
5. Ягупов В. В. Військова дидактика / В. В. Ягупов. – К. : ВЦ Київський ун-т, 2009. – 400 с.

УДК 316. 4. 063. 3+378. 147+37. 011. 32

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Попадинець О. Г.

Резюме. Підготовка фахівця-медика на сучасному етапі розвитку вищої медичної освіти передбачає пошук і підбір відповідних механізмів навчання, які б давали можливість студенту розкривати свої вміння, творчий потенціал, здібності і спонукали до пошуку нових знань. Поліфункціональність педагогічної діяльності включає в себе пізнавальну, проектувальну, конструюючу, комунікативну та інші функції. Професіоналізм реалізується через навчально-методичну, педагогічну діяльність в поєднанні з науково-дослідницькою роботою.

Ключові слова: анатомія людини, психолого-педагогічні основи викладання.

УДК 316. 4. 063. 3+378. 147+37. 011. 32

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ АКТИВИЗАЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ

Попадинець О. Г.

Резюме. Подготовка специалиста-медика на современном этапе развития высшего медицинского образования базируется на поиске и подборе соответствующих механизмов обучения, которые бы давали возможность студенту раскрывать свои умения, творческий потенциал, способности и стимулировали поиск новых знаний. Полифункциональность педагогической деятельности включает в себя познавательную, проектирующую, конструирующую, коммуникативную и другие функции. Профессионализм реализуется через учебно-методическую, педагогическую деятельность в связке с научно-исследовательской работой.

Ключевые слова: анатомия человека, психолого-педагогические основы преподавания.

UDC 316. 4. 063. 3+378. 147+37. 011. 32

Psychological-Educational Factors of Activation Professional Training of Future Doctors

Popadynets O. H.

Abstract. The rapid integration of Ukraine into the recognized competent international organizations imposes stringent requirements for higher medical education in the training of highly competent personnel in the field of medical care. Improvement of the quality of qualified specialists' training in terms of future practice requires the mastering new system of psycho-pedagogical and methodological skills from academic teaching staff. To form the modern physician it's necessary not only to raise the prestige of the profession, but, above all, to provide qualitative change in medical personnel training, directing it to modern achievements of science and technology, depth study of basic disciplines, development of creative and organizational skills of future physicians. Such training is available only when the learning process is based on the use of modern forms and methods that can create all the conditions for productive training of future health care professionals.

The purpose of the study is to meet the requirements proposed by the State Educational Standard of Higher Professional Education and problems of higher education reforming, to justify theoretically the system of teaching principles and productive methods of active learning in medical specialists' training. The object of the study is the process of professional training of medical specialties, and the subject – pedagogical conditions for the implementation of teaching principles and methods of active doctors' learning.

Achievement of the highest creative activity of students in the study of subjects being taught at the chairs of basic sciences is possible only through the development of such educational model of the process of scientific knowledge, which contains a serial cascade of problems that become complicated. We have found conditions for the creation of problem situations during the study of Human Anatomy and identified five types of educational problems which are divided into two classes: research and learning. Polyfunctionality of the educational activity

includes cognitive, designing, constructing, communicative and diagnostic functions that provide adaptation of students to school discipline through the methods of independent knowledge acquiring, under the conditions when the teacher does not tell students ready answer, teaches them to learn independently, manages their independent creative search. The modern high school teacher must be the psychologist, deeply empathic and attractional personality, whose professional self training is aimed at active self-development, reflective professionalism, learning of pedagogical values and norms of teachers' interaction. The object of this activity should not be the objects and knowledge about them, but the experience of the subject, transformed during study on line supplement it with new knowledge and skills, and knowledge here is a means of changing the experience of the subject. Experience of the student in this case acts as a knowledge of the objects of reality, structural peculiarities and functional bases of the human body in the different disciplinary and professional tasks solution.

Based on the above-mentioned, we can define the basic requirements for selection of the optimal combination of teaching methods: the need to consider the main objectives of training which are implemented at this stage of the lesson and identification of those methods which most effectively solve these problems; the need to consider the specifics of this material contents; consideration of the individual students' abilities and the degree of their preparedness. To choose the methods one must specify the contents of teaching material, its division into logically complete fragments, identification of prior forms of training that will be used in the study of each of the pieces of educational material. The goals and objectives of training have the determining value in choosing combinations of methods. Optimal performance of educational process involves the use of complex techniques and learning tools by rational cooperation.

Thus, the use of active learning methods developed and the one which is constantly being improved, depending on the characteristics of specific learning situations, the target audience, is a key element in the realization of the idea of the lifelong learning, management of accumulation and the development of skills and knowledge of individuals for active self realization on the way of professional-qualifying characteristics obtaining.

Keywords: Human Anatomy, psychological-pedagogical foundations of teaching.

Стаття надійшла 11. 08. 2014 р.